

Opis ljudi i nošnji hrvatskog povijesnog prostora 1590. godine iz pera Cesarea Vecellija (1521. – 1601.)

Rad donosi prijevod osam prikaza ljudi hrvatskog povijesnog prostora koje je sastavio talijanski renesansni umjetnik Cesare Vecellio (oko 1521. – oko 1601.) u djelu *De gli Habiti Antichi e Modérni di Diversi Parti di Mondo* (Venecija, 1590). Riječ je o sljedećim prikazima: hrvatski i ugarski plemić, ugarski plemić, Hrvat, dalmatinski muškarac, uskok, dalmatinska žena, dalmatinska žena s otoka Cresa i Dubrovčanka.

Glavne riječi: Cesare Vecellio, Hrvati, grafički prikazi, 16. stoljeće

O izvoru

Cesare Vecellio rođen je u Pieve di Cadore, oko 1521., a umro je u Veneciji oko 1601. godine (Reolon, 2013:58). Do 1570. godine o njegovu životu ne znamo gotovo ništa. Od 1570. do 1600. godine može se pratiti njegova aktivnost kao umjetnika – slikara, tiskara i gravera. U tome periodu živio je u Veneciji te je vodio jednu tiskaru u ulici Frezzeria, u okrugu San Moisè (Reolon, 2013:58). Rođak je puno poznatijeg renesansnog umjetnika Tiziana (Paulicelli, 2010: 138).¹

Vecellijevo najpoznatije djelo jest *De gli Habiti Antichi e Modérni di Diversi Parti di Mondo* (Antička i moderna odjeća različitih dijelova svijeta), izdano u Veneciji 1590. godine u nakladi Damiana Zenaroa, a ukupno sadrži više od 420 prikaza i obuhvaća vremensko razdoblje od antike do 16. stoljeća (Simončić, 2018: 56-57; Carvalho, 2009: 164; Lozzi, 1889: 3). Drugo izdanje njegovog djela, naslovljeno *Habiti antichi et moderni di tutto il mondo* (Antička i moderna odjeća cijeloga svijeta) izdano je nekoliko godina kasnije, 1598. godine (Jones, 2009: 511). U usporedbi s ranijim sličnim publikacijama – u kojima slike dominiraju nad tekstom – Vecellijeva knjiga predstavlja novinu u tome što je svaki grafički prikaz popraćen opširnim tekstualnim opisom (Reolon, 2017: 68; Reolon, 2013: 60). Većinu prikaza gravirao je Christoph Krieger (Guerra) iz Nürnberga te Enea Vico prema predlošcima i dizajnu samog Vecellija (Reolon, 2017: 68; Carvalho, 2009: 164).²

1 Više o odnosu između Tiziana i Cesarea vidi u: Reolon, 2012b: 21 – 28 te Reolon, 2012c: 35 – 41.

2 Nina Katarina Simončić ističe kako „Nažalost ilustracije Kriegera nisu tako kvalitetne kao Viceove“ (Simončić, 2018: 56-57).

Po kategorizaciji *De gli Habiti Antichi e Modérni* možemo svrstati u tipičnu enciklopedijsku knjigu o običajima i nošnjama raznih naroda koje su bile izuzetno popularne u 16. stoljeću, posebno između 1560. i 1590. godine (Simončić, 2018: 56; Ilg, 2016: 29-49).³ Ovo vrijeme – koje je Kristen Ina Grimes nazvala „zlatnim dobom knjiga posvećenih modi“ – s razlogom se podudara s vremenom novih geografskih otkrića. Naime, svrha ovih tekstova bila je predstaviti i ilustrirati običaje drugih naroda u vremenu kada je u Europi rastao interes za novim, egzotičnim i nepoznatim – tj. knjige kao što su *De gli Habiti Antichi e Modérni* bile su odgovor na taj interes (Reolon, 2013: 60).

Iako se pri prijevodu izvora gotovo uvijek prevodi novije i revidirano izdanje, slučaj Cesarea Vecellija jest specifičan. Naime, drugo izdanje – iako donosi veći broj prikaza (više od 500) – zapravo pruža manje tekstualnih podataka s obzirom na to da su popratni opisi značajno skraćeni, što je uočljivo i kod prikaza ljudi hrvatskog povijesnog prostora. Prvo izdanje tako osim opisa odjeće s priloženih prikaza sadrži i povijesne crtice o pojedinim regijama, kao i zemljopisne i društvene opise. Vecellio se nerijetko dotiče običaja, ponašanja i životnog stila naroda koje opisuje. Osim što takvim pristupom otvara mogućnost za etnološka istraživanja, pored povijesno-umjetničkih kakva bismo očekivali od takvog djela, *De gli habiti* pruža potencijal i za imagološka istraživanja. Primjerice, za hrvatski prostor zanimljiv je slučaj uskoka koje – jasno djelujući iz perspektive talijanskog intelektualca – vidi kao loše ljude, gotovo divljake, koji nanose značajnu štetu talijanskom, pretežno mletačkom, trgovačkom brodogradnji. Iako je Vecellio bez sumnje zainteresiran za druge kulture te zato i sastavlja svoje djelo, ono ipak jasno zrcali prikaz „Drugoga“ u odnosu na europske obrasce (što posebno dolazi do izražaja u drugom izdanju iz 1598. godine kada je pridodano i 20 prikaza ljudi Novoga svijeta), ali i – što je

3 Istaknimo samo neke: François Deserpz (Pariz, 1562), Enea Vico/Richard Breton (Pariz, 1562), Ferdinando Bertelli (Venecija, 1563), Georg Braun/Frans Hogenberg (Köln, 1572-1617), Loius Le Roy (Pariz, 1575), Hans Weigel/Jost Amman (Nürnberg, 1577), Abraham de Bruyn (Köln, 1577), Jean-Jacques Boissard (Mehelen, 1581), Bartolommeo Grassi (Rim, 1585), Jost Amman (Frankfurt, 1586), Pietro Bertelli (Padova, 1589) te Cesare Vecellio (Venecija, 1590) (Carvalho, 2009: 164).

za hrvatski slučaj važno držati na umu – posebno u odnosu na talijanske, odnosno prije svega mletačke, obrasce (Paulicelli, 2010: 139).

Traci Elizabeth Timmons iznijela je stav da se Vecellijevo djelo ne treba gledati isključivo kao izvor za odijevanje 16. stoljeća, već kao utjelovljenje *Mita o Veneciji* – tj. kao odraz, ali i etabliranje, slike o Veneciji kao gradu „pobožnosti i sloboda, idealnog državnog ustrojstva, kojim vlada čestita gospoda“ (Timmons, 1997: 28, 31).⁴ *De gli Habiti Antichi e Modérni* može se promatrati i iz kuta nove kulturne povijesti koja se bavi simbolima – same odjevne predmete moguće je proučavati kao odraz stroge društvene hijerarhizacije Venecije, ali i kao odraz mletačke ideje o njihovoj dubokoj klasičnoj povijesti, kao gradu koji je nastavio živjeti ideje Rima i koji je sebe – na određeni način – vidio kao *Novi Rim* (Timmons, 1997: 28).⁵

Eugenia Paulicelli dobro uočava da „Vecellijevo djelo nije tek običan katalog ilustracija različitih načina odijevanja u Italiji i drugim krajevima svijeta. Ono je, zapravo, djelo koje nam pomaže odrediti i spoznati složene procese definiranja i upisivanja identiteta (bilo pojedinačnih bilo kolektivnih o pojedinim državama/regijama) posredstvom tkanina i načina odijevanja“ (Paulicelli, 2010: 140).⁶ Knjiga tako predstavlja i vrijedan izvor za proučavanje odnosa odjeće u formiranju identiteta tijekom ranoga novog vijeka.

Izvori Vecellijevih prikaza i opisa doista su svestrani. Oslanjao se na vlastita putovanja i spoznaje – uključujući same komade odjeće do kojih je došao u Veneciji i drugim gradovima koje je posjećivao – te na pisma prijatelja i poznanika (Simončić, 2018: 57). Kako sam navodi, izvore svojih prikaza crpio je i iz „spisa, raznih kronika, prikaza i skulptura“, ali i drugih zbirki prikaza nastalih prije njegove, kao i raznih putopisa te umjetničkih djela (Reolon, 2017: 69).

Što se hrvatskog povijesnog prostora tiče, *De gli Habiti Antichi e Modérni* donosi sedam prikaza: hrvatski i ugarski plemić (*Vngaro, O' Crovatto nobile*), Hrvat (*Crovatto*), dalmatinski muškarac (*Schiavone, overo Dalmatino*), uskok (*Capo di Evscochi*), dalmatinska žena (*Dalmatina, o' Schiavona*), dalmatinska žena s otoka Cresa (*Dalmatina da Cherso*) i Dubrovčanka (*Giovanetta*

4 Za više o ovoj temi vidi i: Wilson, 2004: 221-274 te Reolon, 2012a: 27 – 32.

5 Takav stav ponegdje i izravno dolazi do izražaja, kao primjerice u njegovoj izjavi: „Venecija je bliska veličini Rima, no istovremeno ga je i nadišla jer – za razliku od Rima – nikada nije opljačkana“ (Paulicelli, 2010: 142).

6 Kako autorica ističe: „U srži Vecellijeva teksta nalazi se „moralna geografija“ čiji je cilj očuvati i dodatno učvrstiti europsku ideju kulturne superiornosti“ (Paulicelli 2010: 142).

Ragvsea). Osim ovih sedam prikaza u radu smo također preveli prikaz ugarskog plemića (*Ongaro*) s obzirom na to da Vecellio i sam na više mjesta ističe sličnost između Hrvata i Ugara. Iako je prikaza ljudi hrvatskog povijesnog prostora bilo i ranije – svakako je najpoznatiji primjer Ferdinanda Bertellija (1563. godine) – Vecellijevo djelo najranije je koje donosi veći broj prikaza popraćenih opširnijim opisom (Simončić 2018: 60).⁷

Po pitanju terminologije koju autor koristi, ako izuzmemo spomen ugarskih plemića, ljude hrvatskog povijesnog prostora naziva *Dalmato, Crovato* te *Schiavone*. Pritom treba voditi računa da se naziv *Schiavone* u mletačkim izvorima ne odnosi na ljude s prostora današnje Slavonije (međurječje Save i Drave od Papuka na istok prema Dunavu), niti ranonovovjekovne Slavonije (otprilike prostor današnje sjeverozapadne Hrvatske), već je riječ o terminu koji se koristi za slavensku populaciju koja živi na istočnoj obali Jadrana te u dalmatinskom zaleđu (Simončić 2018: 58). Nazivi *Sclavone, Dalmato* i *Croato* postat će i temelj za nazive tekstilnih i odjevnih predmeta te stilova odijevanja koji vuku porijeklo s naših prostora (Simončić 2018: 57; Simončić 2019: 14-21).

De gli Habiti Antichi e Modérni svjedoči o ispreplitanju utjecaja Istoka i Zapada na hrvatskom povijesnom prostoru. Tako se s jedne strane navodi da se Dubrovčani oblače *na mletački način*, a u, primjerice, odjevnim kombinacijama hrvatskog plemstva vide se očiti osmanski utjecaji, pogotovo u oružju koje je *turskog stila*. Ipak, treba istaknuti i prisutnost autohtone odjeće. Kako ističe Katarina Nina Simončić: „Tipično hrvatski odjevni oblici druge polovice 16. stoljeća, a koji se pojavljuju na širem području današnje Hrvatske bili su: gornji haljetak ili ogrtač „croato“, vrsta kape podstavljene krznom, „hrvatka“ (vrsta viseće kape), oplećak, opleće (?) košulja te ukras od različitih vrpca na porubu suknje (svilenih, platnenih od lana, nazvanih prema području: zadarsko, dalmatinsko ili slavensko tj. hrvatsko)“ (Simončić 2018: 60). Tu su također – po pitanju muške odjeće – i baršunaste kape obrubljene krznom, male kape od fine vune (*capalutto*) te specifična uskočka kapa.

Za kraj, treba naglasiti da Vecellijevi prikazi – kao što zapravo i sam uočava – predstavljaju tek jedan „trenutak“, jedan zapis „zamrznut u vremenu“, koji su dio dugoga i neprekinutog procesa transformacije odjeće (a time i procesa transformacije različitih identiteta koji se i odražavaju u odjeći; Paulicelli 2010: 155).

7 „Ferdinando Bertelli prikazuje Hrvata (*Sclahonico*), odjevenog u ogrtač, gornji haljetak, košulju, hlače do koljena, nogavice, kapu, obuću, u stilu srodnom odijevanju ostatka europskog područja“ (Simončić 2018: 60).

Izgled ugarskih i hrvatskih plemića

Na jugu Ugarska započinje na rijeci Dravi, a na sjeveru graniči sa zemljom Sarmata, koje mi zovemo Poljaci i Vlasi [tal. Polacchi et Valacchi]. Sa zapadne strane nalazi se Austrija, a s istočne strane Rhetia koja se najčešće danas zove Retzen [tj. Raci -> Raška -> Srbija]. Ova zemlja ne zaostaje ni za jednom drugom u hrabrosti i snazi muškaraca, plodnosti životinja, poljoprivrednim bogatstvima i raznovrsnosti stočne hrane. U njoj žive tri vrste ljudi – svećenici, ratnici i poljoprivrednici. Cijela država podijeljena je na sela te u veće teritorijalne jedinice županije. Kada ove županije ne bi bile podložne stalnim pljačkama, bile bi mnogo gušće naseljene negoli su trenutno. U usporedbi s drugim zemljama ova je bez premca po kvaliteti zraka [tj. ima dobar zrak] i ljepoti krajolika. U ovoj zemlji postoje mnogi gradovi. Odjeća ovog naroda nalik je na odjeću Hrvata o kojima ćemo nešto više reći sada.

Hrvatski plemići nose fine kape, ali od debelog materijala, najčešće obojene vune [„pust“ ili „filc“, tkanina od plošane vune], ali također ponekad i crne te s perom

zataknutim na čelu prema gore; također, na kapi imaju izreze sa strane. Nose dugačke halje s dugim rukavima te velika četverokutna ramena pokrivala [tal. bavari grandí], obložena krznom, koja prekrivaju gotovo cijela ramena. Nose vrlo lijepe svilene gumbe. Kao i rukavi, i halje su im veoma dugačke i spuštaju se do stopala. Naoružani su sabljama sa srebrnim ili željeznim lancem. Ovi ljudi nose ljubičastu, kao i sve druge prelijepo boje. Nose široke vunene čarape pune duljine koje imaju otvor na stražnjoj strani. Mogu se zakopčati [tj. stegnuti] bakrenim, mjedenim ili srebrnim gumbima ili petljama, koje omogućuju čvrsto stezanje i prianjanje uz nogu od koljena prema dolje. U rukama nose željezni žezlo [buzdovan] u obliku koplja, ukrašen srebrom. Ovi ljudi uglavnom su visoki i snažni te robusnih i rumenih lica.

Izgled ugarskih plemića

Odjeća Mađara duga je i crvene boje. Međutim, budući da si ne mogu svi priuštiti ljubičastu ili drugu finu tkaninu, nose sve što mogu, no odjeća im je uvijek duža straga nego

Vngaro, o' Crovato nobile

Ongaro

sprijeda. Svi nose gumbe pričvršćene pletenim oblogama, neki od svile pomiješane sa zlatom, a neki od kristala. Gornji dio odjeće im je bez rukava i ne pretjerano dug, zbog čega im za rukave služi donja tunika, koja ima rukave dovoljno duge da zamjeni čak i rukavice - koje su inače nepoznate ovome narodu. Uglavnom briju glavu i bradu, neki tek puštaju brkove. Njihove kape, od fine crvene tkanine, podignutih rubova, obložene su finim krznom. Rijetko hodaju bez sablje, ratoborni su i uvijek traže nove vojne podvige. Nose željezom potkovane cipele ili neku obojanu obuću.

Izgled Hrvata

Opisanu odjeću ne nose samo Hrvati, već i Mađari i većina Poljaka. Hrvati su kršćani, ali su podanici Osmanskog Carstva. Zbog hladnoće odjeća im je obložena lisičjim i vučjim krznom ili krznom neke druge vrste životinja, poput kuna zlatica. Imaju plemenitog vođu, koji je nedavno bio u Veneciji gdje je ugodno dočekan. Odjeća mu je bila od grimizne tkanine i drugih finih boja, satena, damasta,

baršuna i drugih tkanina. Hrvati, da bi se zaštitili od hladnoće, nose baršunaste kape ili kape prekrivene krznom. Odjeća, pedalj i pol duža straga nego sprijeda, otvorena je do koljena; kroz ovaj otvor izlazi sablja široka tri prsta, ali srednje duljine. Imaju obrijane glave, ostavljajući pramen kose od sprijeda do sredine glave. Odjeću na prsima kopčaju zlatnim ili nekim drugim metalnim gumbima. Donji dio odjeće obično je iste dužine kao i gornji sa svoje prednje strane. Ne nose drugo remenje osim onog za mač. Lijepi su ljudi, naoružani i vrlo sposobni u jahanju. Nose različite vrste čizama i druge velike obuće.

Izgled dalmatinskog muškarca

Muškarci ove zemlje visoki su, snažne građe i dobre krvi, ali obično grubi u običajima i govoru. Odijevaju se u obojene tkanine, a crna boja pojavljuje se samo u odjeći žalosti za mrtvima. Glavu prekrivaju malim vunanim [filcanim] kapama, crvene ili neke druge boje, s podignutim obodom na stražnjoj strani. Plemići, kao i svi pojedinci nekog značaja [tj. oni bogatiji], nose baršun, damast,

Crovatto

Schiavone, overo Dalmatino

grimiz i druge fine tkanine raznih boja. Nose dvije halje – malu gornju halju s rukavima [tal. *casacchette*⁸] i jednu sličnu ispod. Nose zelene ili crvene hlače, ali vezane ispod koljena. Svi su naoružani sabljom turskog stila, a mnogi nose i željezno žezlo [buzdovan]. Cipele, izrađene od vune [filca], izvana obložene kožom, prilično su visoke i omotane oko stopala sve do iznad zglobova. Ovi Slaveni privrženi su katolici, ratnici i vrijedni radnici.

Izgled uskoka⁹

Ova žestoka i strašna nacija podložna je austrijskom nadvojvodi Karlu. Žive u divljoj i planinskoj zemlji, borave u

Capo di Evscochi

mjestu zvanom Senj, a žive samo od krađe ili pljačke. Žive u Dalmaciji, na granici s Turcima s kojima stalno ratuju. Neki od njihovih brodova naoružani su i njima napadaju i pljačkaju velike brodove i druga plovila koja prevoze teret. Sve u svemu užasni su ljudi, koji žive na granici više nacija, hrabri su i veoma ratoborni. Njihovi vođe nose halje od lana ili svile raznih kvaliteta. U ratu tijelo pokrivaju lančanim oklopom. Njihova odjeća, slična odjeći Slavena, duga je pozadi i kratka sprijeda. Njihovi rukavi spuštaju se do sredine ruke i izrađeni su od jednog komada tkanine. Nose kratka oružja – uglavnom koriste sablje, kao vrlo prikladno oružje za borbu na moru. Kaput, koji obično ne stežu remenom, zakopčan je zlatnim ili srebrnim gumbima. Pokrivaju glavu malom baršunastom kapom ili nekom drugom kapom neobičnog oblika; pošto je podijeljen sa strane spuštaju stražnji dio do sredine vrata, a prednji dio podižu. Toliko su spretni i okretni da se kreću preko svojih nepristupačnih planina brzinom divokoze. Nose crvene ili zelene hlače te izdržljive velike cipele.

Izgled dalmatinske žene

Žene ove zemlje iznimno su radišne i visoke te dobrog zdravlja. Glave omotavaju rupcem od svile ili bijeloga lana, pomoću kojega drže pletenice na mjestu, istodobno oblikujući kosu da izgleda lijepo. Nose različite boje i finu vunu, a haljine su im dugačke i bez steznika. Stegnute su trakom od tkanine ili vrlo širokom vunenom trakom. Ove haljine veoma su naborane, a na donjem kraju su obrubljene svilenim trakama. Preko haljina nose kratki komad odjeće od fine vune ili satena ili damasta s rukavima do laktova koje nazivaju „Gheler“ [geler]¹⁰, a koji je otvoren i širok i zbog kojega izgledaju vrlo graciozno. Vrat ukrašavaju bisernim ili zlatnim lančićima. Nose crvene čarape i niske bijele natikače [tal. *pianelle*]. Ove žene iznimno su pobožne.

8 „Casacca” ili „Zacca” odjevni je predmet koji dolazi iz Levanta ili Istoka. Karakterističan je po širokoj formi i širokim rukavima“ (Simončić 2018: 67).

9 Više o nošnjama senjskih uskoka, uključujući djelomične prijevode Vecellijevog opisa, vidi u: Gušić 1973: 9-120.

10 Kako Katarina Nina Simončić navodi „ne možemo ne primijetiti srodnost „ghellera” s turskim „yelekom” ili „chirkom”. U slučaju „ghellera”, inspiracija najvjerojatnije dolazi od kombinacije autohtonog dinarskog tipa košulje širokih kraćih rukava i turskog jeleka...” (Simončić 2018: 67).

Dalmatina, o' Schiavona

Dalmatina da Cherso

Izgled dalmatinske žene s otoka Cresa

Svake godine povodom dana uznesenja Našeg Gospodina Isusa Krista prelijepje žene s otoka Cresa u Dalmaciji dođu u Veneciju. Njihova pokrivala za glavu nalik su na ona časnih sestara. Oko glave vežu marame ili veo od tanke svile ili lana. Haljine im se spuštaju sve do gležnja, izrađene su od tanke i obojane vune, a nose i kratki oplećak [kratka košulja koja pokriva prsa] s nekoliko zlatnih ili srebrnih rozeta. Nose tanke košulje bez nabora, a rukavi su im obično od te košulje i stegnuti kod zapešća. Lanenu pregaču vežu ispod grudi, a oko kukova stežu kožnim pojansom i srebrnim kopčama. Donji rubovi njihovih haljina obrubljeni su [tj. ukrašeni su] jednom ili dvjema trakama od satena ili baršuna (ili tkaninama neke druge boje). Obično hodaju bez natikača [tal. pianella] da im bude udobnije dok obavljaju lakše poslove, već na nogama nose jednostavne bijele kožne cipele kako bi mogle bolje plesati i brže hodati.

Izgled dubrovačke djevojke

Ragusa [Dubrovnik] je grad koji Ptolomej naziva Epidaurum; međutim, nije riječ o istom gradu koji postoji i danas jer su stari grad uništili Goti. Na ruševinama Epidaura izgrađen je današnji grad koji stoji na obali Jadranskog mora u Slavoniji. Dubrovačku luku izradili su ljudi, a leži ispod visoke i strme planine. Grad krasi mnoštvo fontana, a izvori vode nalaze se u obližnjim planinama zbog čega je grad iznimno bogat pitkom vodom. Dubrovnik je gusto naseljen grad te ima mnoštvo bogatih trgovaca i velikih brodova. Gradom se vlada kao republikom. Mnogi Dubrovčani oblače se u mletačkom stilu, a ostatak raznoliko. Uglavnom pričaju slavonskim jezikom.

Onašnje žene obično nisu pretjerano lijepe. Pokrivalo za glavu čini zlatna ili srebrna mreža u koju skupljaju kosu. Nose biserne naušnice i raznolik drugi nakit, a vrat ukrašavaju biserima visoke vrijednosti. Nose veoma duge

haljine [tal. *sottana*¹¹], od srebrnog ili zlatnog platna, ili od ukrašenog baršuna, s raznolikim ukrasima na rubovima. Pojasevi [tj. steznici] njihovih haljina kratki su i ukrašeni prekrasnim draguljem, a pričvršćeni su za zlatnu ogrlicu koju nose oko vrata. Preko haljine nose dugački ogrtač od svile ili „burattoa“ [talijanska čipkana tkanina] ili neke druge tkanine, ali uvijek crne boje, otvorene sa strane na način koji im omogućuje da kroz otvor provuku ruke ako to žele. Rijetko napuštaju svoje kuće, no mnogo vremena provode na prozorima. Žena koju vidimo na priloženom prikazu jest mladenka iz reda plemstva. Svoju haljinu veže visoko, a preko nje nosi jednostavan prslučić [tzv. jelek]. Haljina je dovoljno udaljena od tla da otkriva bijele cipele [tal. *pianelle*].

Giovanetta Ragvsea

11 Riječ je o „osnovnom tipu venecijanske haljine sa steznikom, odvojitim rukavima, četvrtastim vratnim izrezom i širokim donjim dijelom haljine. U pravilu se vezivala na boku ili na leđima“ (Simončić 2018: 67).

Summary

A Description of People and Attires of the Croatian Historical Area in 1590 According to Cesare Vecellio

The paper offers a Croatian translation of eight depictions of people from the Croatian historical area compiled by an Italian Renaissance artist Cesare Vecellio (c. 1521 - c. 1601) in the work *De gli Habiti Antichi e Modérni di Diversi Parti di Mondo* (Venice, 1590). The translated depictions are: Croatian and Hungarian nobleman, Hungarian nobleman, Croat, Dalmatian man, Uskok, Dalmatian woman, Dalmatian woman from the island of Cres, and Woman from Dubrovnik.

Keywords: Cesare Vecellio, Croats, graphic representations, 16th century

Popis literature

Izvori:

1. Vecellio, Cesare, 1590. *De gli Habiti Antichi e Modérni di Diversi Parti di Mondo*, Damian Zenaro, Venecija. Dostupno online na: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b8446755d/> (pristup 4. 2. 2021).

Ostala literatura:

1. Carvalho, Larissa, 2009. *Cesare Vecellio: Vestuário e Arte*, u: *Anais do V Encontro de História da Arte: Vinte anos de História da Arte na UNICAMP*, Campinas, São Paulo, str. 163. – 167.
2. Gušić, Marijana, 1973. *Nošnja senjskih uskoka*, Senjski zbornik, god. 5, vol. 1, str. 9. – 120.
3. Ilg, Urlik, 2016. *The Cultural Significance of Costume Books in Sixteenth-Century Europe*, u: *Clothing culture, 1350-1650*, 2. izd., Routledge, London, str. 29. – 49.
4. Jones, Ann Rosalind, 2009. “Worn in Venice and throughout Italy”: *The Impossible Present in Cesare Vecellio’s Costume Books*, *Journal of Medieval and Early Modern Studies*, god. 39, vol. 3, str. 511. – 544.
5. Lozzi, C., 1889. *Cesare Vecellio e i suoi disegni e intagli per libri di costumi e di merletti*, *La Bibliofila*, god. 1, vol 1, str. 3. – 11.
6. Paulicelli, Eugenia, 2010. *Mapping the world: Dress in Cesare Vecellio’s costume books*, u: *The Fashion History Reader – Global perspectives*, Routledge, London, New York, str. 138. – 159.
7. Reolon, Giorgio, 2012a. “Miracolo del mondo”. *Immagine e celebrazione di Venezia negli Habiti di Cesare Vecellio*, *Dolomiti*, god. 35, vol. 4, str. 27. – 32.
8. Reolon, Giorgio, 2012b. *Il rapporto Tiziano - Cesare Vecellio negli studi recenti (I)*, *Dolomiti*, god. 35, vol. 5, str. 21. – 28.

9. Reolon, Giorgio, 2012c. *Il rapporto Tiziano - Cesare Vecellio negli studi recenti (II)*, Dolomiti, god. 35, vol. 6, str. 35. – 41.
10. Reolon, Giorgio, 2013. *I costumi degli antichi romani negli Habiti di Cesare Vecellio*, Engramma, vol. 112, str. 58. – 123.
11. Reolon, Giorgio, 2017. *Gli abiti della nobiltà in Cesare Vecellio*, u: *Attorno al libro "Famiglie nobili di Belluno", atti del convegno, a cura di Sergio Sacco*, Istituto Bellunese di Ricerche Sociali e Culturali, Belluno, str. 67. – 86.
12. Simončić, Katarina Nina, 2018. *Pitanje odjevnog identiteta Hrvata u ilustriranim knjigama odjevne tematike s kraja 16. stoljeća*, u: *Imago, imaginatio, imaginabile – Zbornik u čast Zvonka Makovića*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 55. – 73.
13. Simončić, Katarina Nina, 2019. *Contributions to fashion history – the term Croato in the 16th century*, u: *Museoeurope – textile, the culture of clothing and fashion*, Maribor Regional Museum, Maribor, str. 14. – 23.
14. Timmons, Traci Elizabeth, 1997. „*Habiti antichi et moderni di tutto il mondo*“ and the ‘Myth of Venice’, *Anthanos*, vol. 15, str. 28. – 33.
15. Wilson, Bronwen, 2004. *Reproducing the contours of Venetian identity in sixteenth-century costume books*, *Studies in Iconography*, vol. 25, str. 221. – 274.